pen, Zwolle, en nu reeds vijftien jaren in zijn geboortestad, waar hij waarlijk niet te klagen heeft over onthouding van eer, singulier ook als een profeet geëerd in zijn vaderland. Meermalen werd hij tot hoogst belangrijke kerkelijke handelingen geroepen, en welwillend werd doorgaans beoordeeld ook wat hij schreef. Waarlijk, zoo iemand, dan heeft hij reden om te zingen: Wie is aan onzen God gelijk, die de armen uit het slijk opheft. Loof den Heere, mijne ziel, en vergeet geene van Zijne weldaden.

In verband met deze voor hem zoo verootmoedigende en tevens tot dankbaarheid stemmende herinnering kiest hij zijn tekst, die spreekt over den mensch in den dienst van God. Niet de mensch, maar God; als deze gedachte in de gemeente leeft, leert zij de dienaren des Woords uit het rechte oogpunt beschouwen. Maar omgekeerd ook, als deze gedachte in de dienaren des Woords leeft, leeren zij zichzelven ook uit het rechte oogpunt bezien.

Na de verklaring en ontwikkeling van deze voor alle tijden en onder alle omstandigheden geldende waarheid verklaart de jubileerende prediker ten slotte, dat hij in klimmende mate de groote beteekenis van deze gedachte gevoelt. Terugziende op den volbrachten diensttijd ziet hij ook bergen van tekortkomingen en ambtelijke schuld, en verstaat hij de woorden uit ons Avondmaalsformulier, dat wij ons niet met zulk een ijver begeven om God te dienen als wij schuldig zijn. Steeds meer gevoelde hij, wat hem ontbreekt, en, vooral in de latere jaren, gevoelde hij vanwege tot hiertoe nog ongekende onaangenaamheden, wel eens neiging om te vluchten, zoo vluchten mogelijk ware. Bij het langzame slijten der natuurlijke krachten van lichaam en geest, gevoelt men niet meer te kunnen zijn wat men behoort te zijn, vooral in een gemeente als de Amsterdamsche, waar uit den aard der omstandigheden de vele hoofden vele zinnen vormen, en het zoo moeilijk is zelfs weinigen te voldoen en te gewennen aan zoovele nieuwe beslommeringen op kerkelijk gebied. Blijkbaar zinspeelt Gispen hier op de moeilijkheden, verbonden aan den arbeid der plaatselijke ineensmelting van de kerken A en B.

Met blijdschap vermeldt hij dan ook, dat er in zijn oude gemeente te Kampen sinds lang geen A of B meer bestaat. Er is één Gereformeerde Kerk, onder éénen kerkeraad. Dit vermeldt hij met te meer dankbaarheid, omdat, al spoedig nadat hij in de bediening gesteld was, en tot studie en onderzoek van de eerste beginselen der dingen die hij nog leeren moest, zich gedrongen gevoelde, de overtuiging in hem ontwaakte, dat de gesteldheid en verdeeldheid van het overblijfsel der Gereformeerden in ons land niet alleen een zondige toestand voor God, maar ook een groote schade voor geheel ons volksleven en voor alle belangen van het koninkrijk Gods is. En nog altijd is het hem een oorzaak van dankbaarheid, dat hij de jaren 1869 tot 1892 doorleefd heeft, en een werkzaam aandeel heeft mogen nemen aan het opruimen van hindernissen, die de vereeniging der Gereformeerden in den weg stonden. Beurtelings genoemd: Irenisch, Ethisch, fijn Remonstrantsch, half Liberaal, Grootekerkschgezind, en nu laatstelijk Kuyperiaansch, heeft hem dat wel tijdelijk leed gedaan, en ook persoonlijk nadeel toegebracht, maar hij zou geheel onwaar zijn, zoo hij zeide, dat het hem nu berouwde. Want al mag hij niet spreken van een ideaal, een zaak te groot en te grootsch voor een klein mensch, zoo mag hij toch spreken van een wensch, die van den beginne aan in zijn hart was, de wensch om nog eens bijeen te zien wat, naar 's Heeren Woord, en de daaruit afgeleide Gereformeerde beginselen bijeen behoort, en dat hij, in alle de gemeenten, waar hij arbeiden mocht, geleerd heeft, de kwaden en de tegensprekers te verdragen, en den vrede en de eendracht onder de broederen te helpen bevorderen.

Noch van nature, noch door eenige geestelijke gave, ontving hij ooit de roeping om als boetprediker onder zijn volk op te treden. De harige mantel en de lederen gordel waren voor hem immer een wapenrusting, waarin hij niet kon gaan. Meer trok hem aan het verkondigen van het goede en het doen hooren van den vrede, de liefelijke voeten op de bergen, dergenen die dit doen hooren. Nat maken van wat reeds geplant was, kwam hem voor als zijn taak en het doel van zijn arbeid. De kleinen en zwakken in het geloof te sterken en de gemeente te versterken door de eenvoudige uitlegging van Gods Woord, en daarbij het oog te houden op de tijden en omstandigheden, op de behoeften van het rijke en volle menschenleven, op al de eigenaardigheden van het raadselachtige, onpeilbare en ondoorgrondelijke menschenhart, dat was het wat hij steeds als de hoofdzaak in zijn arbeid beschouwde. „Ik heb gepoogd bevindelijk te prediken, maar altijd op een gezonden uitlegkundigen en leerstelligen grondslag, God biddende, dat Hij zelf den wasdom geven mocht. In hoeverre God die bede verhoord heeft staat niet aan mij te beoordeelen. Maar zwarte ondankbaarheid zou het zijn, zoo ik de verhooring van dat gebed geheel ontkende. Ik weet, dat God mij eenigen zegen geschonken heeft. En zoo ik sterven mag met bewustzijn, zal het ook zijn in 't geloof, dat eenige vrucht voor de eeuwigheid mij niet is onthouden".

Aan den avond van dezen jubileum-zondag vond in de Plantage-kerk te Amsterdam nog een eigenaardige plechtigheid plaats. Daar preekte toen Ds W. H. Gispen Jr, zijn zevende zoon, wiens oudere broeders allen op één na, op jeugdigen leeftijd waren weggestorven. De hoop, dat hij nog eens één zijner zonen in het predikambt zou zien optreden, was dan ook somtijds zeer gering, ja zoo goed als weg geweest. Groot was hem dan ook het voorrecht, toen hij op Zondag 24 November 1895 dezen zijn zesden Willem bij de Gereformeerde Kerk te Breukelen tot zijn dienstwerk mocht inleiden. De smart des levens over het verlies van een achttal zonen was wel niet geheel vergeten, maar toch ook niet geheel ongeheiligd gebleven. En nu jubelde het in zijn hart:

De Allerhoogste maakt het goed;
Na het zure geeft Hij 't zoet.

Welnu, het was deze zoon, die negen maanden daarna bij gelegenheid der veertigjarige ambtsbediening van zijn vader, des avonds in diens beurt mocht optreden met een predikatie over 1 Timotheus 6:12b Grijp naar het eeuwige leven. Aan het einde daarvan richtte hij zich aldus tot zijn vader:

„Het betaamde mij niet in deze avondure het Woord te verkondigen als eene uiting van het hart eens zoons op een gedenkwaardigen dag als deze. Het is een dag des gedenkens voor u, gemeente, voor mijn vader, reeds nu een grijze dienaar des Woords, en ook voor zijn kinderen. Doch hier mag slechts de stem van Gods Woord klinken; en de toon des harten van een zoon, die onberekenbaar veel ook aan zijn vader te danken heeft, zwijge. Zou het hart spreken, zeker, de Heere zou openlijk gedankt worden voor het uitnemende voorrecht in de liefde en de eere van menschen hem geschonken, en hoe zou er gezwegen kunnen worden van de vrijmachtige genade Gods, die in zijn vrijmacht ons een vader schonk, van wien getuigd werd: van enkelen niet begrepen, van velen geliefd, van allen geëerd? Maar ook de stem van weemoed zou in dezen lofzang tot God doorklinken, waar 40-jarige Evangelie-bediening voor de toekomst met nadruk en onafwijsbaren ernst wijst op den tijd der aflossing van den dienst in den wijngaard des Heeren en heengaan van deze aarde. En deze aflossing van den Dienst door den eeuwigen Koning der Kerk heeft voor een kinderhart meer in dan een gemeente kan peilen en onze mond kan uitspreken. Doch nu spreke Gods Woord tot u, geliefde Vader, en worde het ook door u vergeten, dat het een uwer zonen is, die het bedient in dit oogenblik. Ook in uw leven is er geen stilstand geweest. Alles rondom u is veranderd. In de wereld, waarin ge opgroeidet, heeft de stroom des tijds gedachten, woorden, toestanden, geslachten weggevaagd. In het kerkelijk leven zaagt ge verdwijnen wat onomstootelijk scheen. Twisten over ambtsgewaad en leeringen van menschen, ge hebt ze zien opkomen, zien doorwerken — en God heeft het u geschonken te mogen aanschouwen wat er uit de persoonlijke, heftige, gemeente-beroerende en niet Godverheerlijkende twisten in de Gemeenten onder het Kruis en de Christelijke Afgescheidene Gereformeerde Kerk naar Gods voorzienigheid geboren is. En ook in uw eigen persoonlijk leven is geen stilstand geweest; geen stilstand naar het uitwendige, geen stilstand in uw eigen zieleleven en wereld der gedachten. Doch onder al die wisselingen is uw begeerte geweest, de ademtocht uwer ziel naar het eeuwige en onverderfelijke leven met God. Klinkt dan niet de stem uws Gods in dit woord op dezen dag: grijp naar het eeuwige leven. De vergankelijkheid van alles in dit leven is u door jarenlange ervaring, somtijds op bittere en smartelijke wijze gebleken. Gij weet het, vergankelijk is ook de eere en liefde van menschen. En uw ziel, moede van het vergankelijke, strekt zich uit naar het eeuwige en onvergankelijke van het koninkrijk Gods. Mijn jonkheid verhindert mij het u toe te roepen met al den ernst van een Dienaar des Woords: grijp naar het eeuwige leven. Veroorloof mij echter u te mogen toebidden in den Naam van den Heere Jezus Christus, dat ge hoe langer hoe meer de hand des geloofs moogt uitstrekken naar de eeuwige gemeenschap met den drieëenigen God in onverderfelijke heerlijkheid en eeuwige blijdschap. Ja, we mogen erbij voegen: tot hetwelk gij geroepen zijt, niet als Paulus, doch als een ware Timotheus, geroepen van kindsbeen, met een stem door den Heiligen Geest in het diepst uwer ziel gebracht. En ook gij hebt de goede belijdenis beleden, beleden voor de gemeente, telkens als gij Gods Woord voor haar opendet, beleden publiekelijk en openbaar onder talloos vele getuigen. Zoo bidt dan ons hart, dat ge hoe langer hoe meer grijpen moogt, waartoe ge van Christus gegrepen zijt. God schenke u daartoe zijne genade, vermeerdere door den Heiligen Geest de kracht uws geloofs, — dan zullen de laatste jaren uwer bediening des Evangelies — God geve dat het er nog vele zijn mogen! — niet de minst gezegende voor uw eigen geestelijk leven, noch de minst vruchtbare voor deze gemeente, noch de minst Godverheerlijkende zijn".

RULLMANN.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Het Comité Java-Soemba film, Secretariaat Verl. Lodewijkstraat 6a te Groningen, verzoekt ons opname van het navolgende stukje, dat we, om het belang van de zaak, plaats geven in onze rubriek Zending en Evangelisatie.

Onze Zendingsfilmen.

Onder de propagandamiddelen der Zending neemt de vertooning van een goede Zendingsfilm een uitnemende plaats in. Vooral tegenwoordig. Men wil niet slechts iets hooren, maar ook iets zien. En de Zending heeft niet slechts een onzichtbaren, geestelijken kant, maar ook een zichtbare zijde. Een goede Zendingsfilm brengt die zichtbare zijde van het Zendingswerk ons naderbij. Tal van malen is dan ook gebleken, dat de vertooning van een Zendingsfilm zeer dienstig was om de belangstelling voor de Zending te wekken en te sterken en daardoor het werk der Zending te dienen.

Ook van de Zending der Gereformeerde Kerken bestaan er enkele metterdaad mooie filmen.

Naar den wensch van de Generale Synode van Middelburg heeft het Java-Soemba-film-Comité zich bereid verklaard de exploitatie dier filmen voort te zetten. Evenals te voren zal een Commissie van Bijstand, wier leden zijn aangewezen door onze Zendingsorganisaties, daarbij haar plaats weer innemen.

De nieuwe Java-film laat de Zending op Midden-Java zien en de nieuwe Soemba-film de Zending op Soemba. Al heeft men de vroegere Java-Soemba-film gezien, dan is het toch thans zeer de moeite waard om een voorstelling van deze filmen bij te wonen.

Ook de tekstboekjes zijn bijzonder geschikt. Voor de Java-film is het tekstboekje geschreven door Mevr. van Andel—Rutgers en voor de Soemba-film door Dr. J. Berg.

Vooral thans, nu tal van Kerken zitten met een te kort in hun plaatselijke Zendingskas, kan door een filmavond te organiseeren, op een gemakkelijke manier de inkomst van de Zending nog worden vermeerderd. De netto-winst, die een filmavond oplevert, wordt voor de helft afgedragen aan de plaatselijke Zendingskas. De andere helft komt in de kas van het Comité, dat zelf geheel belangeloos werkt, en eens in 't jaar het saldo in overleg met de Commissie van bijstand verdeelt en afdraagt aan de Zendingskassen der onderscheidene zendende Kerken. Heel de bate der exploitatie komt dus enkel ten goede van de zending onzer Kerken.

Tal van Kerken zijn er, waar noch de Java-film, noch de Soemba-film is vertoond. Wij bevelen deze Kerken dringend aan een filmavond te organiseeren. Ook in kleine Kerken, die slechts 200 of 300 zielen tellen, kan een film wel met kans op een aardige winst worden vertoond.

En ook in de Kerken, waar de vroegere film wel eens is vertoond, kan men met deze filmen zeer geschikt opnieuw een filmavond organiseeren.

Ter vermijding van veel reiskosten is het gewenscht, dat de Kerken der drie Provinciën, die Soemba bearbeiden alsmede de Kerken van Noord-Holland en Utrecht een avond kiezen voor 15 December, daarna tot 15 Febr. de Kerken van Gelderland en Zuid-Holland en na 15 Februari de overige Kerken.

Vriendelijk verzoeken wij de Kerken, die een filmavond willen houden, zich spoedig te wenden tot het Bureau van het Comité, adres: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen. Het spreekt vanzelf, dat er bij veelvuldige aanvrage nog al wat te regelen valt, zoodat spoedige aanvrage bijzonder gewenscht is.

Het Comité:

Ds D. POL, Voorzitter
Mr J. E. MULDER, Secretaris.
W. B. DE BRUIN.
S. v. d. VEEN.

PERSSCHOUW

Het Lutherlied binnen den dienst?

Ds P. van Dijk schrijft in de Kroniek „Geref. Theol. Tijdschrift":

> Bij het afscheid van Ds Schilder is zonder dat men er ondeugend mee deed door de gemeente binnen den dienst het Lutherlied gezongen.

Inderdaad gaf één der dagbladen dien indruk. Maar het was toch anders: men begon te zingen, toen de organist, na beëindiging van den dienst, het lied inzette. Overigens: mòòi wàs het, al noemt Prof. Visscher het lied een liedje.

Prof. Visscher en de „dressaten".

De Geref. pers schrijft nog steeds over Prof. Visscher; en dit m.i. terecht. „Westl. Kb." vindt het beter, zulke voosheden maar te laten zwemmen, maar ik meen, dat bij zeer velen voosheden het meest indruk maken, zoolang ze het tegendeel lijken van wat ze zijn. Daarom moet men, nu „De Standaard" eenmaal publiceerde, de zwakken helpen, door voosheden van Prof. V. te laten zien als wat ze zijn. En tevens op die manier den spreker tot bedachtzaamheid dringen. Ook in het remmen van zulke auteurs ligt een positieve winst.

Ik zal niet meer volledig zijn in het citeeren, heb trouwens ook deze week niet alle bladen bij de hand. Voor wat Ds P. v. Dijk schrijft in zijn Kroniek („Geref. Theol. Tijdschrift") vraag ik evenwel de aandacht: